

Kulturkonflikt mellom behandler og pasient

Berit Rustand

Psykiatriens samfunn

217 s, ill. Oslo: Universitetsforlaget, 2007.

Pris NOK 299

ISBN 978-82-15-01007-6

Rustand etterlyser en kultursensitiv psykiatri som i større grad forholder seg til pasientens egen kulturelle tilknytning og forståelse av egen sykdom. Boken retter seg mot behandlere og miljøarbeidere i psykisk helsevern

samt personer som har erfaringer fra psykisk helsevern, som pasienter eller pårørende. Boken er en bearbeiding av Rustands hovedoppgave i sosialantropologi. Avsnitt for avsnitt henter Rustand frem ulike sosialantropologiske beskrivelser, teorier og begreper for å belyse hva som gjør ting vanskelig for pasientene i en norsk psykiatrisk virkelighet. Denne virkeligheten er Rustand blitt godt kjent med gjennom 17 opphold over 20 år som pasient på et psykiatrisk bo- og behandlingssenter i en småby i Sør-Norge.

Rustand sannsynliggjør meget godt følgende «kulturkonflikt»: I den lokale bygdekulturen i Sør-Norge der hun levde, er det akseptert at personer som utsettes for belastninger i form av tap, fastlåste konflikter eller trusler om tap av sosial posisjon, reagerer med fysiske symptomer som smerter, søvnproblemer og utmattelse. Når allmennlegen ikke finner noe fysisk grunnlag for symptomene, blir de ofte henvist til psykiatrisk behandling. Men i den psykiatriske kultur eller «meningsstruktur» tolkes det som personen forteller som om det dreier seg om forhold ved personen selv – avvikende atferd og reaksjonsmåter, mangelfullt utviklede mestringsstrategier, dårlig selvbylde, falske forestillinger. Pasientene stilles overfor et umulig valg. Om de fastholder sin egen kulturelle forståelse av sine lidelser, blir de ansett som lite samarbeidsvillige og med liten sykdomsinnsikt. Om de velger å overta den psykiatriske kulturens forståelse av sine lidelser, må de ut fra sin egen kulturelle forståelse se seg selv som udugelige. Ifølge Rustand resulterte denne konflikten dels i en form for taus protest hos pasientene, dels i avvikende atferd som gav uttrykk for den umulige situasjon de befant seg i. Hjemme blir de lett oppfattet som enda mer «gale» i bygdefolks øyne, jo mer de gir uttrykk for den psykiatriske kulturens normer for ideell atferd.

At mange pasienter opplever en slik konflikt, tror jeg representanter for den psykiatriske kultur lett kan akseptere. At behandlerens forståelse av psykiske lidelser kun er et kulturelt perspektiv, og at dette må anses som likeverdig med pasientenes folkelige forståelse av egne problemer, er antakelig drøyer å svelge. Rustand drøfter ikke hva som kunne være en bedre forståelse og behandling av psykiske lidelser. Hun avgrenser seg til å belyse konflikten pasientene befinner seg i fra flere ulike perspektiver. Boken besvarer ikke godt hva som kunne vært bedre alternativer til den psykiatriske behandlingspraksis. Rustand gir likevel mange beskrivelser og analyser av situasjoner hun har opplevd mens hun var i psykiatrisk behandling som gir grunn til kritisk ettertanke.

Henning Herrestad

Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging
Institutt for psykiatri
Universitetet i Oslo

Inspirerende om læring på jobben

Blåka G, Filstad C.

Læring i helseorganisasjoner

158 s, ill. Oslo: Cappelen Akademisk, 2007.

Pris NOK 248

ISBN 978-82-02-26850-3

Teksten, inndelt i ni kapitler, er lettlest og har en oversiktlig layout med oppsummering etter hvert kapittel og små oppgaver i egne tekstbokser. Målgruppen er organisasjoner, særlig helsevesenet, og de som skal

undervise eller veilede.

I innledningene skriver forfatterne at de er overrasket over at mange organisasjoner, t.o.m. utdanningsinstitusjoner, ikke fokuserer på nyansattes læringsprosess. Jeg må si meg enig med forfatterne, dessverre.

Boken gir en teoretisk innføring i læring i organisasjoner, og forfatterne gir innsyn i ulike teoretiske forklaringsmodeller. De er særlig opptatt av praksislæring, eller mester-svenn-modellen, som brukes mye i helsevesenet, og toner ned betydningen av tradisjonell undervisning. Dette er et spennende perspektiv. Stoffet blir mer interessant etter hvert som man kommer inn i det og får nye begreper, og for dem som har vært opptatt av læring, fagutvikling og kompetanseutvikling, gir det stor gjenkjennelse. De mest interessante temaene er omtale av praksisfelleskapet, sosialisering

inn i organisasjonen, hvordan teoretisk kunnskap omformes til praktisk kunnskap og emosjoner i organisasjoner. Forskning viser for eksempel at de nyansatte bruker flere rollemodeller, ikke kun den de blir tildeelt som veileder eller mentor. De ser også vekk fra negative trekk de ikke ønsker å lære.

Det er gledelig at det legges mer vekt på de emosjonelle sidene i organisasjonene, som for eksempel følelsen av å bli verdsatt. For ledere er det verdt å merke seg at for å få til en god opplæringssituasjon er det nødvendig at den nyansatte inviteres inn i organisasjonen, at man legger vekt på å velge rollemodeller som har evne og vilje til dialog med nyansatte, til tross for en travel hverdag. Det er mye ikke-verbal kommunikasjon i disse relasjonene, for eksempel om du blir presentert for de andre første dagen på morgenmøte, om noen spør deg om du vil være med på noe morsomt eller tar seg tid til å forklare deg noe. Forfatterne vektlegger dialogen som den grunnleggende rammen for læring. Det virker så enkelt og selvsagt, men vi vet at det er mange som ikke inviterer til dialog når de møter en nyansatt. Boken gjør meg derfor både inspirert og litt trist. Inspirert fordi boken gir lyst til å gjøre noe for å legge til rette for organisasjonslæring i helsevesenet – som er avhengig av praksiskunnskap basert på god vurderingsevne – og litt trist fordi dette ikke er en selvfølge.

Ewa Ness

Psykiatrisk divisjon
Ullevål universitetssykehus

Den besværlige psykiske helsevernloven

Syse A.

Psykisk helsevernloven

med kommentarer. 2. utg. 352 s. Oslo:

Gyldendal Akademisk, 2007. Pris NOK 480

ISBN 978-82-05-37235-1

Psykisk helsevernloven har gjennomgått endringer igjen. Bare seks år etter at man satte seg inn i loven av 1999, ble den revurdert i 2006. Hvorvidt denne revisjonen, som i stor grad dreier seg om redigering av en uhensiktsmessig

disponert lov, men med enkelte justeringer og presiseringer, gir så mye mer rettsikkerhet at kostnaden ved ny opplæring og